

MUZEJSKI ČASOPIS

TISKOVINA

MUZEJSKO DRUŠTVO
JESENICE

GORNJESAVSKI
MUZEJ JESENICE

GORNJESAVSKI MUZEJ JESENICE VABI V SVOJE MUZEJSKE HIŠE

Vabimo vas, da v mesecu februarju 2023 obiščete naše muzejske hiše od Rateč do Jesenic. Poseben razpored odprtosti pripravljamo v času zimskih počitnic in ob slovenskem kulturnem prazniku.

POSEBNA PONUDBA ZA UPOKOJENSKE SKUPINE – NA JESENICE Z VLAKOM

Če bi radi pogloblje spoznali način življenja delavskih družin, potem ste lepo vabljeni, da obiščete **Muzej delavske kulture na Stari Savi**. Lahko se odločite za uporabo javnega potniškega prometa in se na Jesenice odpravite kar z vlakom. Zlasti za upokojence bo tako izlet udoben in ugoden.

Za **najavljene skupine** organiziramo **kostumirana vodenja s ponudbo delavske kave**. V kuhinji delavskega stanovanja iz časa med obema vojnama vas bo sprejela žena jeseniškega železarja in vam zaupala, kakšen je njihov vsakdan. Razkrila vam bo svoj recept za pripravo kofeta, ki ga skupaj s kosom črnega kruha svojim domačim največkrat pripravi in postreže zjutraj, pogosto pa tudi za večerjo.

Delavska kava, Foto Aleš Košir (fototeka GMJ)

Vašo izkušnjo muzejskega obiska po dogovoru lahko obogatimo še s predavanjem o mestu ali železarski dediščini ter z ogledom filma. Izlet pa lahko zaključite v eni od šestih jeseniških restavracij, kjer lahko pojedete ta pravo delavsko malco, pripravljeno po starih receptih jeseniškega delavstva. Prijave skupin na: nina.hribar@gmj.si ali na 04 583 34 92

Nina Hribar, koordinatorka GMJ

NAŠI NORDIJCI, muzejska razstava v Slovenskem planinskem muzeju v Mojstrani

Planica je v četrtem poizkusu vendarle uspela pri kandidaturi za FIS Svetovno prvenstvo v nordijskem smučanju. Tako bodo med 21. 2. in 5. 3. 2023 Gornjesavsko dolino preplavili največji velemojstri teka na smučeh, smučarskih skokov in nordijske kombinacije na svetu.

Nordijske discipline imajo tudi v naših krajih stoletno tradicijo. Med Ratečami ter Dovjem in Mojstrano se je v zadnjem stoletju zvrstilo kar 25 tekmovalcev, ki so ponosno predstavljali Jugoslavijo in Slovenijo na zimskih olimpijskih igrah. Še nekajkrat toliko pa jih je bilo uspešnih v različnih starostnih kategorijah na državnem prvenstvu. Med njimi tudi številni večkratni članski državni prvaki. Vse to in še več o športnih junakih iz občine Kranjska Gora boste izvedeli na razstavi **Naši nordijci** (21. 2. 2023 –

LETO XXXII, FEBRUAR 2023,
ŠTEVILKA 1

Naši Nordijci
(zasebni arhiv Franca Lakote)

5. 3. 2023), ki bo ob svetovnem prvenstvu na ogled v Slovenskem planinskem muzeju.

Ne pozabite, da lahko v tem času poleg Slovenskega planinskega muzeja v Mojstrani, ki ponuja številna interaktivna doživetja (VR vsebine, igrificirana stalna razstava Vzpon na goro, prostor doživetij), obiščete tudi etnološko zbirko v Liznjekovi domačiji v Kranjski Gori in spoznate tipično alpsko hišo, v kakršnih so živele naše (pra)babice in (pra)dedki, ali pa se podučite o Rateškem rokopisu in dediščini Rateč v edinstvenem **Escape muzeju Kajžnkova hiša**, kjer boste ob igri spoznali dušo ljudi iz teh krajev.

Matjaž Podlipnik, vodja enote GMJ

VABILO K PRIPRAVI PRISPEVKOV ZA 13. ŠTEVILKO JESENIŠKEGA ZBORNIKA

V letošnjem letu načrtujemo izid 13. številke *Jeseniškega zbornika*. Zbornik bo izdal Gornjesavski muzej Jesenice, predstavitev in izid pa bo 4. 12. 2023.

Vabimo vas, k sodelovanju, da še neobjavljene zanimivosti s področja zgodovine, umetnostne zgodovine, etnologije, arheologije in varstva premične ali nepremične kulturne dediščine, nanašajoč se na Jesenice, Občino Jesenice ali Gornjesavsko dolino, objavite v novi številki *Jeseniškega zbornika*.

Poleg znanstvenih in strokovnih člankov so, kot že poprej, dobrodošli tudi drugi poljudni prispevki, nanašajoči se na široko področje zgodovine, ljubiteljske kulture, življenja, preseljevanja... Uredništvo bo sprejelo le prispevke, ki niso bili in v taki obliki ne bodo objavljeni drugje.

Izdajo zbornika bo večinsko podprla naša soustanoviteljica Občina Jesenice. Predvidena sredstva so v proračunu našega zavoda. Tako kot do sedaj, planiramo poleg lektoriranja in prevodov še strošek tiska in oblikovanja. Avtorski honorarji niso predvideni. Rok za oddajo naslova prispevka s povzetkom je **15. 2. 2023** na e-naslov aljaz.pogacnik@gmj.si. Prijava naj vsebuje podatke o avtorju (ime, priimek, področje delovanja, organizacija, naslov, e-pošta) naslov prispevka in povzetek.

Rok za oddajo prispevkov je **10. 9. 2023**.

Aljaž Pogačnik, direktor GMJ

OB IZIDU ZBORNIKA JOSIP LAVTIŽAR (1851 – 1943) IN NJEGOV ČAS

Josip Lavtižar je zagotovo oseba, ki s svojim delovanjem zaznamovala Gornjesavsko dolino v prvi polovici dvajsetega stoletja. Ob 170. obletnici njegovega rojstva sta Kulturno prosvetno društvo Josip Lavtižar iz Kranjske

Josip Lavtižar v Ratečah
(fototeka GMJ, original hrani Bernarda Zaletelj)

Gore ter Gornjesavski muzej Jesenice ob finančni pomoči Občine Kranjska Gora oktobra 2021 pripravila enodnevni posvet v Kranjski Gori, kjer smo Josipa Lavtižarja predstavili v njegovih znanih in manj znanih vlogah, torej kot duhovnika, svetovnega popotnika, skladatelja, zvonoslovca, etnologa, strastnega ljubitelja gora in promotorja planinstva, ... in ga s tem postavili v širši kontekst časa in prostora. Rezultat posveta je zbornik, ki je izšel v začetku februarja letošnjega leta. A s tem še zdaleč nismo povedali vsega, le zastavili smo nekatere smernice in izhodišča za nadaljnje raziskave in vzpodbudo naslednjim generacijam, ki bodo zagotovo pri Lavtižarju našle mnoga nova vprašanja in odgovore nanje. Zbornik je na voljo v muzejskih hišah Gornjesavskega muzeja Jesenice in v naši spletni trgovini po ceni 22€, načrtujemo pa tudi predstavitev knjige v Liznjekovi domačiji v Kranjski Gori.

**dr. Janez Mlinar in Špela Smolej Milat, kustodinja
za etnologijo GMJ**

RAZISKOVANJE KULTURNE DEDIŠČINE V DOMAČEM KRAJU: KAKO SO NA JESENICAH VČASIH ZDRAVILI?

Kljub temu da se pandemija koronavirusa zdi le še grenak spomin, je vendarle pustila globoke sledi v našem življenju. Tako so v preteklih letih tudi naši študijski krožki *Kako so včasih živeli*, ki jih v sodelovanju z Ljudsko univerzo Jesenice in Občinsko knjižnico Jesenice izvajamo že 17 let, potekali nekoliko drugače, rezultat pa je e-knjiga *Naše Jesenice*. Ne glede na to, v kolikšni meri nam je korona prekrizala načrte, nam je ponudila izredno zanimivo temo. Zdaj, ko se življenje vrača v ustaljene tirnice, nadaljujemo v starem ritmu, letos z zbiranjem spominov na to, kako je bilo nekoč pri zdravniku, s čim so si ljudje pomagali doma, kdo na vasi je znal narediti čudodelne žavbe, in zgodbe ter prigode zaposlenih v zdravstvu. Naša redna srečanja smo že zaključili in naši stalni ter novi avtorji so poskrbeli, da

Stara ambulanta bratovske skladišnice na Senožetih
(fototeka GMJ)

bo nova knjižica pestra in zanimiva. Predstavili jo bomo ob občinskem prazniku v Kolpernu na Stari Savi in od takrat naprej bo občanom brezplačno na voljo v vseh sodelujočih ustanovah, spomladi pa bo na to temo na ogled tudi razstava v avli Občinske knjižnice Jesenice.

Špela Smolej Milat, kustodinja za etnologijo GMJ

PO PRSTIH V STENE – ŠPORTNO PLEZANJE V SLOVENIJI, muzejska razstava v Slovenskem planinskem muzeju v Mojstrani, od junija 2022 do jeseni 2023

Z razstave Po prstih v stene,
Foto Katja Žvan, (fotoarhiv SPM)

V Slovenskem planinskem muzeju od junija 2022 predstavljamo muzejsko razstavo o športnem plezanju. Njen namen je prikazati razvoj tega športa od korenin v alpinizmu do enega od najpomembnejših vrhuncev: zlate olimpijske medalje Janje Garnbret. Razstavo bogatijo avtentični predmeti, kot je oprema Iztoka Tomazina, s katero se je v ZDA šele spoznaval s prostim plezanjem, do plezalk, plezalnih majic, opreme in nagrad izjemnih slovenskih športnih plezalk in plezalcev. Poleg pregleda razvoja plezanja in opremljanja v skalnih plezališčih ter balvanih del razstave posvečamo

Z razstave Po prstih v stene,
Foto Katja Žvan, (fotoarhiv SPM)

tudi tekmovalnim disciplinam v umetnih stenah. Pri tem ne pozabimo na prikrite soplezalce v naravi, kot je sova uharica. Razstavo bogatijo literatura ter filmski posnetki iz arhivov plezalcev, njihovih snemalcev in RTV Slovenija. Vabljeni, da si v letu 2023 podrobneje ogledate razstavo s pomenljivim naslovom: **Po prstih v stene**.

Saša Mesec, kustodinja za planinstvo GMJ

IZ ZASEBNIH ZBIRK V, muzejska razstava v Muzeju Kosova graščina, Jesenice, 2. 2. 2023 – 17. 3. 2023

Iz zasebnih zbirk V,
Foto Katja Žvan (fototeka GMJ)

Po petih letih smo že petič pokukali med zaklade naših zasebnih zbiralcev. Nekateri so naši stari znanci, ki pri obdobjih razstavah *Iz zasebnih zbirk* sodelujejo že od samega začetka leta 2001, nekaj pa se jih predstavlja prvič.

Ivko Blenkuš bo pokazal svojo zbirko gasilskih kokard, značk, priznanj in odlikovanj, Boris Drobnač je zbral preko dvesto železniških žeblicev oziroma numeratorjev, Željko Jakelič tokrat predstavlja zbirko mikroskopov kot del obsežne zbirke medicinskih pripomočkov, Daniel Klemenc je med drugim zbral predmete iz daljnih

dežel, Peter Papić predstavlja svoje izume in tehnične izboljšave v industriji in za domačo rabo, Angela Pirš se je navduševala nad nošami evropskih dežel, Dušan Prešern bo tokrat pokazal uporabne in okrasne predmete domače obrti za hišno rabo, Vitomir Pretnar pa zopet prikazuje svojo vse obsežnejšo zbirko fotoaparátov. **Novo muzejsko razstavo si lahko brezplačno ogledate v Muzeju Kosova graščina vse do 17. marca 2023.** Aktualni odpiralni časi so objavljeni na www.gmj.si.

Špela Smolej Milat, kustodinja za etnologijo GMJ

SAVA ZDRUŽUJE, medinstitucionalna razstava v Muzeju Kosova graščina, Jesenice, 22. 3. 2023 - 12. 5. 2023

Plovila na Savi pri Krškem med letoma 1842–1848, Joseph Wagner (1803–1861), litografija na papirju (hrani Posavski muzej Brežice)

Na razstavi, ki so jo pripravili trije obsavski muzeji: Gornjesavski muzej Jesenice, Zasavski muzej Trbovlje in Posavski muzej Brežice, so predstavljeni vplivi reke na življenje ljudi ob njenem toku.

Savo so kot naravno bariero upoštevali pri določanju državnih, deželnih in občinskih meja. V Zasavju je bila od 14. stoletja do 1918 mejna reka med Štajersko in Kranjsko. Ko še ni bilo veliko mostov, so si pri prehajanju na drugi breg pomagali z brodi in celo z žičnico. Reka je imela pomembno vlogo v trgovini in prometu. Rečni promet je zamrl po izgradnji železnice sredi 19. stoletja. Industrializacija je povečala pritisk na okolje. Z gospodarskimi spremembami in večjo ekološko ozaveščenostjo se je kakovost vode v 21.

Sava konec 19. stoletja (fototeka GMJ)

stoletju izboljšala. Sava s svojimi bregovi ponuja možnosti za razvoj športa, turizma in gostinstva.

Da boste začutili, kako je bilo včasih vzdolž reke, si oglejte razstavo Sava združuje, ki bo v Muzeju Kosova graščina brezplačno na ogled med 22. 3. 2023 in 12. 5. 2023.

Dr. Marko Mugerli, višji kustos za zgodovino železarstva GMJ

Vitomir Pretnar (zasebni arhiv Vitomirja Pretnarja)

POLETNI FOTOGRAFSKI RAZSTAVI - Muzej Kosova graščina, Jesenice

Obiskovalci Muzeja Kosova graščina bodo v poletnem času lahko uživali v kar dveh fotografskih razstavah. Najprej se nam bo s samostojno razstavo predstavil fotograf Vitomir

Pretnar, ki bo svoja dela postavil na ogled med 19. 5. 2023 in 16. 6. 2023. Avtor bo na razstavi, s katero obeležuje tudi svojo 70-letnico, predstavil del svoje bogate fotografske poti z motivi železarne iz 70. in 80. let 20. stoletja.

Sledila bo tradicionalna razstava *Fotografije se predstavijo*, ki v sodelovanju s Fotografskim društvom Jesenice vsaki dve leti v različnih izvedbah krasi stene naših galerijskih prostorov. Ljubitelji umetnosti in fotografije si jo boste lahko ogledali med 22. 6. 2023 in 31. 7. 2023. Obisk razstav je brezplačen.

Prisrčno vabljeni!

Daša Čopi, kustodinja za kulturno zgodovino in galerijsko dejavnost GMJ

TUDI MUZEJSKO DRUŠTVO JESENICE JE DEL LJUBITELJSKE KULTURE (32 let delovanja)

Ob Čufarjevih dnevih 2022 je izšel almanah *Kulturi podarjena nobena ura ni izgubljena*. Prinaša obširen pregled ljubiteljskih kulturnih dejavnosti v Gornjesavski dolini od Rateč do Rodin (v bivši občini Jesenice), ki jih finančno vsaj delno pokriva Zveza kulturnih organizacij, območna enota Jesenice. Med temi dejavnostmi ne najdemo Muzejskega društva Jesenice, ki prav tako opravlja svoje kulturno poslanstvo pri ohranjanju kulturne dediščine povsem ljubiteljsko, in sicer s tem, da združuje člane ob *Muzejskem časopisu*, na predavanjih in ekskurzijah, vzpodbuja k zbirateljstvu v domačem okolju, sproti zasleduje kulturne dogodke in domoznanske posebnosti, člani Muzejskega društva Jesenice so aktivni tudi pri

oblikovanju *Jeseniških zbornikov*. Društvo se povezuje z Gornjesavskim muzejem Jesenice, deluje samostojno in za svoje delovanje ne prejema sredstev iz proračuna. Leta 2021 je preteklo 30 let od ustanovitve Muzejskega društva Jesenice (MDJ). Zato nekaj podatkov iz zgodovine: Ob ustanovitvi Občinskega muzeja na Jesenicah (prej je bil to Tehniški muzej v sklopu Železarne Jesenice) ob koncu leta 1990 je bil na pobudo Toneta Konoblja oblikovan tudi iniciativni in nato pripravljalni odbor za oblikovanje skupine (društva), ki naj bi pomagala novi organizaciji pri začetnih težavah ter združevala amaterje in profesionalce pri zbiranju muzejskega gradiva in pri drugih dejavnostih muzeja tudi ljubiteljsko, neprofesionalno. 14. marca 1991 je bil sklican ustanovni občni zbor muzejskega društva (okoli 60 ustanovnih članov), na sestanku prvega upravnega odbora 25. marca (12 članov) pa imenovan prvi predsednik Borut Razinger. Sprejet je bil program, ki še danes temelji na dejavnostih, ki razkrivajo in razvijajo zavest o pomenu in varstvu naravne in kulturne dediščine v lokalnem okolju in širše.

Zoisov lev, Foto Katja Žvan (fototeka GMI)

Znak muzejskega društva je Zoisov lev. To je bil litoželezni izvesek s plavža na Javorniku, ki spominja na izvor družine Zois. Lev v roki drži košaro z dragulji, ker so baroni Zois od leta 1760 nosili plemiški naziv »von Edelstein«.

Društvo je začelo organizirati muzejske večere, strokovne ekskurzije in izdajati *Društveni časopis*, od leta 1993 imenovan

Muzejski časopis. Člani MDJ so tudi člani uredniških odborov *Jeseniških zbornikov*.

Gonilna sila prvih petnajstih let društvenega življenja je bil Tone Konobelj, vodja Tehniškega muzeja Železarne Jesenice in leta 1990 eden od ustanoviteljev Gornjesavskega muzeja Jesenice. Tone Konobelj je bil tudi glavni in odgovorni urednik zbornikov *Jeklo in ljudje* (1985, 1991, 1995, 2000) ter *Jeseniških zbornikov* leta 2004 (štev. 9) in 2009 (štev. 10). Ob 15-letnici je na slavnostni seji društva prejel častno priznanje. Navedene zbornike je izdalo *Muzejsko društvo*.

Predsedniki:

Borut Razinger, (arhiv Igorja Razingerja)

Dušan Prešern, (arhiv Dušana Prešerna)

Aleš Lagoja, (arhiv Aleša Lagoje)

Prvih 8 let je bil predsednik MDJ Borut Razinger (1936 - 2006, dipl. ing kemije, knjiga *Svet dragih in okrasnih kamnov*), od leta 1999 do leta 2016 Dušan Prešern, častni član društva. Njegovo zbirateljstvo arheoloških, etnoloških, lončenih, kovinskih predmetov je predstavila ddr. Verena Perko na srečanju gorenjskih muzealcev (Valičev muzejski dan, 12. dec. 2016).

Od leta 2017 je predsednik mag. Aleš Lagoja, ki ga je v Muzejsko društvo pripeljalo zanimanje za zgodovino železarstva v našem okolju.

Predsednike podpira devetčlanski upravni odbor, na katerem vsaj dvakrat letno potrdimo program muzejskih večerov in ekskurzij za sledečega pol leta. Del redne dejavnosti so občni zbori; na tistem leta 2018 so bila sprejeta z novo zakonodajo o društvih in s samo dejavnostjo usklajena Pravila Muzejskega društva Jesenice. Pripravila ga je mag. Rina Klinar. Društvo ima okrog 80 članov. Letno je organiziranih 8 muzejskih večerov, na katerih poslušamo predavanja iz zgodovine, umetnosti, raziskovanj kulturne dediščine, arheologije. Lahko bi rekli, da je prijateljica naših muzejskih večerov ddr. Verena Perko, ki vsako leto pritegne našo pozornost s presenetljivim znanjem iz preteklosti, ki ga naveže na dogajanja v našem času. S poznavanjem polpretekle zgodovine nas je v zadnjem času pritegnil tudi naš član Boštjan Omerzel, svoje znanje pa z nami delijo tudi strokovnjaki Gornjesavskega muzeja Jesenice. Tako se je nabralo že več kot 220 srečanj na muzejskih večerih.

Pa še malo statistike. Muzejski časopis izhaja od ustanovitve društva (1991), tako da bo imel letos letnico XXXII. Prva leta je izšlo tudi po več številkih letno in v 90 letih je bilo to nekaj časa (po prenehanju izhajanja *Železarja*) edino redno izhajajoče jeseniško glasilo, ki je beležilo pomembne dogodke takratne občine. Vmesni člen so bile *Naše novice od Vrbe do Planice*, ki pa niso dobile širše podpore. (*Jeseniške novice* kot priloga *Gorenjskega glasa* izhajajo od leta 2005). Skupaj z Gornjesavskim muzejem Jesenice, v katerem vedno najdemo strokovno oporo za naše ljubiteljsko delovanje, poskušamo zapisati vse, kar se dogaja tako v samem društvu kot v Gornjesavskem muzeju Jesenice in v njegovih enotah. Tako je v njem prava mala zgodovina kulturne dediščine Gornjesavske doline. Ena od ljubiteljskih dejavnosti članov je zbirateljstvo najrazličnejših predmetov, ki jih predstavijo na vsakoletnih razstavah v sodelovanju z muzejem. Manjši muzej zanimivih zbirk (med drugim planiške značke) ima Dani Klemenc, ki je poskrbel tudi za značke Muzejskega društva s Zoisovim levčkom.

V MDJ vsako leto organiziramo po dve ekskurziji. Naj ob tem spomnim na našega člana Zdravka Kovačiča, ki je izbiral in vodil ekskurzije vrsto let do leta 2006. Vrsto let je potem izbiral predvsem etnološko zanimive kotičke Slovenije etnolog Marko Terseglav. Zadnjih deset let pa nas vedno prijetno preseneti naša tajnica

in vodja »muzejskih izletov« Darka Rebolj. Tako zanimivosti za naše ogledne ne bo zmanjkalo. In prav na ta srečanja največkrat pritegnemo tudi nove člane.

Majda Malenšek, MDJ

Viri:

- Konobelj, T., 1991. Muzejsko društvo na Jesenicah. V: Konobelj, T., ur. *Jeklo in ljudje: Jeseniški zbornik VI*. Jesenice: Skupščina občine, str. 305-306.
- Konobelj, T., 2000. Deset let muzejskega društva Jesenice – sto prireditvev. V: Konobelj, T., ur. *Jeseniški zbornik 2000 (8)*. Jesenice: Muzejsko društvo Jesenice, str. 267-272.
- Perko, V., 2016. Predstavitev zbirke Dušana Prešerna. *Zbirke, začetki muzejev: povzetki predavanj, Valičev muzejski dan*. Kranj: Gorenjski muzej, str. 47.
- Malenšek, M., 2011. 20 let Muzejskega društva Jesenice. *Muzejski časopis*, Številka 1, Leto 21, str. 4.
- Arhiv društva: Muzejski časopisi, zapisniki društva.

IZLET MDJ V ROGATEC – MUZEJ NA PROSTEM ROGATEC – DVOREC STRMOL

Sobota, 13. maj 2023, ob 7. uri

Krenili bomo ob 7. uri s Hrušice (AP Dobrčnik - če bo dovolj prijav, sicer z AP Čufar). Po jutranjem postanku in okrepčilu se bomo popeljali do Rogatca, kjer je bil na Sotli še do nedavnega meddržavni mejni prehod, z vstopom Hrvaške 1. januarja 2023 v skupno schengensko območje pa je bila mejna kontrola po 32 letih ukinjena.

Ena od mnogih kulturnih znamenitosti Rogatca je vsekakor Muzej na prostem Rogatec, ki nam v avtentični štajerski krajini na ogled ponuja ohranjeno srednještajersko ljudsko stavbarstvo subpanonskega tipa. Jedro muzeja z originalnimi stavbami je z leti preraslo v največji slovenski muzej na prostem in kulturni spomenik državnega pomena. Leta 1997 je bil nominiran za evropski muzej leta. Skozi to kulturno dediščino se bomo sprehodili pod strokovnim vodenjem, pot pa nas bo popeljala tudi na zeliščne vrtove, ki se tu razprostirajo na površini 15 arov, na njih pa raste 80 vrst različnih zelišč trajnic. Izdelke iz teh zelišč (čaji, mila, namazi...) bomo lahko tudi kupili, poskusili pa bomo tudi kulinarično posebnost Obsotelja in Kozjanskega – sirovo zavihanko.

Skupaj z vodičko se bomo zapeljali še do Dvorca Strmol in se seznanili z bogato preteklostjo in življenjskim utripom tega grajskega kompleksa. Renesansno baročni dvorec Strmol se z ohranjenim stavbnim tkivom ter obnovljenimi štukaturami in poslikavami uvršča med

pomembne fevdalne objekte na Slovenskem. Po ogledu si bomo prijetno utrujeni vzeli čas za kosilo v priznanem gostišču Jutriša. Domov se bomo vrnili v večernih urah. **Prijavite se lahko pri Darki Rebolj (tel.: 031/787-363) ali na Muzejskih večerih - do zasedbe avtobusa.**

Darka Rebolj, MDJ

MUZEJSKI PIKNIK

Tudi letos se bomo družili na našem tradicionalnem MUZEJSKEM PIKNIKU, ki bo **v soboto, 3. junija 2023, s pričetkom ob 11. uri** na Pristavi. Za hrano in pijačo bo poskrbljeno – stroške krije vsak sam.

Prijavite se lahko pri Darki Rebolj (031/787-363), na muzejskih večerih ali na izletu.

Vabljeni tudi nečlani!

S SESTANKA UPRAVNEGA ODBORA MUZEJSKEGA DRUŠTVA

Sestanek je bil 16. januarja 2023 v prostorih KS Sava. Ocenili smo, da je bil v letu 2022 program društva spet normalno realiziran (muzejski večeri, izleta na Obalo in v Vitanje, piknik na Pristavi). Finančno poročilo (Mojca Prešern) kaže, da društvo, ki nima nobenih drugih sredstev kot članarino, pokriva izgubo s sredstvi iz preteklih let.

Redni letni občni zbor bo pred muzejskim večerom 16. marca ob 18. uri v Muzeju Kosova graščina.

Predsednik Aleš Lagoja je predstavil program štirih muzejskih večerov v prvi polovici leta 2023. Tajnica Darka Rebolj je našla novo zanimivost za spomladanski izlet (muzej na prostem Rogatec, dvorec Strmol). Članarina MDJ je še vedno 12 evrov.

Seznanili smo se s pobudo Petre Alič o raziskavi domnevnega grobišča francoskih vojakov na Križevcih. Pobudo podpiramo v izvedbi pristojnih organov za raziskovanje.

Glede pobude (Nataša Kokošinek - Občinska knjižnica Jesenice), da se tiska knjiga *Naše Jesenice* (dosedanja elektronska oblika knjige) je bil sprejet sklep, da se sestanejo predlagatelji in dorečejo način financiranja.

Društvo je zaspalo ob 30-letnici delovanja (leta 2021). Obletnico bomo obeležili s sestavkom *Tudi Muzejsko društvo Jesenice je del ljubiteljske kulture (32 let delovanja)*, katerega je pripravila Majda Malenšek in ki bo objavljen

v elektronski obliki almanaha *Kulturi podarjena nobena ura ni izgubljena* ter v *Muzejskem časopisu*.

Direktor GMJ Aljaž Pogačnik, ddr. Verena Perko in Petra Alič so napisali pobudo za podelitev občinskega priznanja Muzejskemu društvu Jesenice.

Majda Malenšek, MDJ

VABILO NA OBČNI ZBOR MUZEJSKEGA DRUŠTVA JESENICE

V skladu s 16. členom Pravil Muzejskega društva Jesenice (MDJ) sklicuje Upravni odbor MDJ **redni letni občni zbor (pred Muzejskim večerom) v četrtek, 16. marca 2023 ob 18. uri v Muzeju Kosova graščina** in vas vljudno vabi, da se ga udeležite.

Za občni zbor je predlagan naslednji dnevni red:

1. Izvolitev delovnega predsedstva, zapisnikarja, verifikacijske komisije in overovateljev zapisnika.
2. Poročilo verifikacijske komisije.
3. Potrditev dnevnega reda.
4. Poročilo predsednika o delu MDJ v letu 2022.
5. Finančno poročilo za leto 2022.
6. Poročilo nadzornega odbora.
7. Program dela v letu 2023.
8. Razno.

Aleš Lagoja, predsednik MDJ

SPOMLADANSKI PROGRAM MUZEJSKIH VEČEROV MDJ 2023:

- **16. februar:** dr. Marko Mugerli – *Vrtovi, parki in druge zelene površine v občini Jesenice* (ob 18. uri)
- **16. marec:** ddr. Verena Perko – *Kemično in biološko orožje v času antike* (ob 19. uri, po občnem zboru)
- **20. april:** Natalija Štular – *Zgodbe o Jožu Čopu* (ob 18. uri)
- **18. maj:** ing. arh. Janez Bizjak – *Po sledih prvih rudarjev v visokogorju* (ob 18. uri)

Muzejski večeri bodo potekali v Muzeju Kosova graščina vsak tretji četrtek v mesecu.

MUZEJSKI VEČER, 16. 2. 2023 ob 18. uri v Kosovi graščini: VRTOVI, PARKI IN DRUGE ZELENE POVRŠINE V OBČINI JESENICE

Na muzejskem večeru bomo predstavili tematiko letošnjega kviza. Vsa naselja v občini imajo zelene površine, ki so jih uredili ali opustili v različnih zgodovinskih obdobjih in so na nek način pričevalci teh obdobj. Povezovalci vseh obdobj na Jesenicah je železarstvo, katerega razvoj lahko spoznamo na muzejskem območju Stara Sava. Nekdanje fužinarsko naselje opozarja na zlato dobo fužinarstva od 16. do 18.

Janez Pšenica pri urejanju Spominskega parka leta 1975 (fototeka GMJ)

stoletja, ko je na Slovenskem delovalo več kot petdeset fužin. Razcvet dejavnosti se je poznal tudi v osrednjem delu Jesenic na Murovi, kjer so zgradili župnijsko cerkev in upravno stavbo belopeškega gospostva. V 19. stoletju je bila lastnica gorenjskih fužin Kranjska industrijska družba, ki je za nemoteno delovanje železarskih obratov potrebovala velike količine oglje. Za pogozdovanje golosekov so vzdrževali drevesnice. Med večjimi je bila v Javorniškem Rovtu. Danes je na tem območju Zoisov park. V 19. in 20. stoletju sta bila industrializacija in razvoj prometa usodna za plavški travnik, športne objekte na Hrušici in Podmežaklo, park Hrenovico, naselje Javornik in polja na Koroški Beli. Z umikom industrije in ukinitvijo pokopališč na Jesenicah in Koroški Beli so se pojavile možnosti za ureditev zelenih površin. Nastali so Spominski park, Park talcev, blokovsko naselje z urejenimi zelenicami v Hrenovici in pešpot po nekdanji trasi ozkotirne proge.

Dr. Marko Mugerli, višji kustos za zgodovino
železarstva GMJ

MUZEJSKI VEČER, 16. 3. 2023 ob 19. uri (po občnem zboru MDJ) v Muzeju Kosova graščina: KEMIČNO IN BIOLOŠKO OROŽJE V ČASU ANTIKE

Čeravno je danes potrebna vrhunska vojaška tehnologija pri izdelavi sodobnega orožja, so učinkovita sredstva za zahrbtnost oblike bojevanja poznali v vseh časih. Med najbolj srhljiva sodijo kemnična in biološka orožja, ki pa so se jih s pridom posluževali že v starem veku, antiki in v vseh kasnejših dobah. Temeljila so na dobrem poznavanju narave, živalskega sveta in izkoriščanju človekovih osnovnih potreb po vodi in hrani. Kemična in

»Iz korenike črnega teloha so v antiki pridobivali močan strup, posebej pripraven za zastrupljanje vode v obleganih mestih.«

biološka orožja so omogočala najbolj podle človeške podvige. Znano je, da so žrtve nekaterih oblik kemičnega orožja umirale v strašni agoniji, v kolikor pa so preživele, so jih grozljive posledice zaznamovale skozi vse nadaljnje življenje. Predavanje bo predstavilo skitske in grške bojne strupe, grški ogenj in povsod razširjeno metodo obleganja mest s preprostim biološkim orožjem.

Ddr. Verena Vidrih Perko

MUZEJSKI VEČER, 20. 4. 2023 ob 18. uri v Muzeju Kosova graščina: ZGODBE O JOŽU ČOPU

V letošnjem letu praznujemo 130. obletnico začetka organiziranega planinskega delovanja na Slovenskem in rojstva legendarnega plezalca in gorskega reševalca Joža Čopa. S predavanjem se bomo sprehodili skozi pester opus Čopovih alpinističnih in življenjskih zgodb začinjenih z njegovimi modrostmi.

Joža Čop (fotoarhiv SPM)

**Natalija Štular, muzejska svetovalka, kustodinja
pedagoginja, GMJ**

MUZEJSKI VEČER, 18. 5. 2023 ob 18. uri v Muzeju Kosova graščina: PO SLEDEH PRVIH RUDARJEV V VISOKOGORJU

V predavanju so predstavljena različna območja Julijskih in Kamniško-Savinjskih Alp, kjer so bile s sistematičnimi raziskavami v obdobju med letoma 1996 in 2017 najdene sledi dela in življenja prvih rudarjev in pastirjev v našem visokogorju od zgodnje bronaste in železne dobe do antike in poznega srednjega veka. Raziskave so bile osredotočene na rudarje, ki so kopali (ali nabirali) železovo rudo.

Varne ostaline: z okroglimi rudnimi kotanjami ali jamami prekopana površja, rudni jaški, sledi skromnih bivališč, rudarsko orodje in orožje.

Pregled najpomembnejših najdišč in območij s prekopanim površjem: Pod Dleskovcem v Kamniških Alpah, v Julijskih pa planine Klek, Pečana, Zgor. Krma, Poljanica na Lepi Komni in Poljanca pri Planini Zadnji Vogel, Mali Lepoč pod Bogatinom in njegova legenda, rudniki nad Trento, rudarsko območje pod Tolminskim

Kukom, Dolga Planja nad Orlovimi glavami nad Voglom, Kravja dolina pod Rjavino idr.

Posebej so predstavljena že raziskana t. i. daritvena mesta na prostem pod naslovom *Izgubljeno ali darovano?*.

Ing. arh. Janez Bizjak

PRIZNANJA ZVEZE KULTURNIH DRUŠTEV JESENICE ZA LETO 2022

Letošnji slovenski kulturni praznik si bomo v MUZEJSKEM DRUŠTVU JESENICE posebej zapomnili po tem, da je naše več kot tridesetletno delovanje nagajeno, nagajeno s priznanjem Zveze kulturnih društev Jesenice. Predlagatelji za podelitev občinskega priznanja so bili naša dolgoletna predavateljica arheologinja ddr. Verena Perko, direktor Gornjesavskega muzeja Aljaž Pogačnik in Petra Alič. Nagrajenci so še: ŽENSKI PEVSKI ZBOR VEČERNA ZARJA iz Društva upokojencev Javornik – Koroška Bela za štiridesetletno delovanje; od leta 2007 ga vodi dirigent Franci Richter. SONJA KOVAČ, koreografinja in vodja folklorne skupine Julijana Hrušica že več kot petindvajset let. FRANCI ŠOLAR, glasbenik in ljudski godec, vodja godčevske skupine Suhe hruške pri Kulturno umetniškem društvu Triglav, Javornik, Jesenice.

ČESTITAMO! In naj bo nagrajencem nagrada še naprej spodbuda za delovanje v ljubiteljski kulturi!

Majda Malenšek, MDJ

ČLANARINA ZA LETO 2023

Obveščamo vas, da je višina članarine za leto 2023 ostala nespremenjena in torej znaša 12€. Članarino lahko plačate pri blagajničarki Mojci Prešeren. Pokličite na telefonska številka 031 309 778 ali pišite na elektronski naslov: mojca.pr1953@gmail.com. Lahko pa članarino nakažete na bančni račun društva. Za nakazilo uporabite naslednje podatke:

Prejemnik: Muzejsko društvo Jesenice

Koda namena: ADMG

Namen: članarina 2023

BIC koda: KBMASI2X

IBAN: SI56 0400 1004 6477 830

Referenca: SI 00 2023

Aleš Lagoja, predsednik MDJ

MUZEJSKI ČASOPIS

Urednica: Daša Čopi, GMJ

Izdajatelj: Muzejsko društvo Jesenice in Gornjesavski muzej Jesenice

Založnik: Gornjesavski muzej Jesenice

Oblikovanje in tisk: Medium d.o.o.

Jezikovni pregled: Majda Malenšek, MDJ

Časopis je brezplačen.